

Értékelési útmutató

A feladatok legkisebb, önállóan értékelhető részeit, az itemeket a magyar ábécé kisbetűivel jelöltük (kivétel a keresztnevek). Az itemek már nem bonthatók fel részteljesítményekre, ezért azok már csak kétféleképpen minősíthetők: a tanuló megoldotta, vagyis az item megoldása jó (1 pont), illetve a tanuló nem oldotta meg, hiányos, vagyis az item megoldása nem jó (0 pont). Ha a tanuló megoldása nem egyezik meg teljesen az értékelési útmutatóban megadott válaszokkal, az eddig bevált gyakorlat szerint az igazolható jó válasz is pontot ér.

Ha egy feladat meghatározza a válasz elvárt elemeinek számát, és a tanuló ennél többet jelöl meg, akkor a megoldás sorrendjében kell értékelni. Ha a tanuló az összes válaszlehetőséget megjelöli, nem kaphat pontot.

1. feladat **3 pont**

- a) A Dictatus Papae kiadása. *aláhúzása*
- b) Horvátország elfoglalása. *aláhúzása*
- c) Dávid Ferenc unitárius püspök lett. *aláhúzása*

2. feladat **1 pont**

B) Selyemút *aláhúzása*.

3. feladat **6 pont**

- a) A hűbéri láncolat részei.
- b) A keresztes hadjáratokhoz kapcsolódnak. *vagy* A Szentföldre kapcsolódnak.
- c) Városi kiváltságok.
- d) I. Károly rendelkezései. (Elfogadható: Károly Róbert rendelkezései.)
- e) Az ellenreformációhoz kapcsolódnak. *vagy* A katolikus megújuláshoz kapcsolódnak.
- f) protestánsok

Más tartalmilag helyes válasz is elfogadható.

4. feladat **4 pont**

a)-b) Eger *áthúzása*.

1552-ben ezt a várat nem tudta bevenni a török hadsereg.

Az évszám rögzítése nélkül is elfogadható a tartalmilag helyes válasz.

c)-d) defterdár *áthúzása*.

A defterdár török adószedő/adóösszeíró. *vagy* A vilajet és a szandzsák közigazgatási egység.

5. feladat **13 pont**

I. Szent István	II. András	IV. Béla	Nagy Lajos	Luxemburgi Zsigmond	Hunyadi Mátyás	I. Lipót
e, g, j	i, k	a	b, d	n	m	c, f, h

6. feladat

11 pont

- a) - G
- b) - F
- c) - A
- d) - K
- e) - H
- f) - E
- g) - M
- h) - B
- i) - I
- j) - C
- k) - D

7. feladat

7 pont

- a) helytartó
- b) Magyar Kancellária
- c) Magyar Kamara
- d) Szepesi Kamara
- e) országos főkapitány
- f) nádor
- g) Nádasdy Tamás

8. feladat

6 pont

- a) barokk
- b)-c) monumentalitás vagy dinamizmus vagy dekorativitás vagy misztikusság vagy erős kontrasztok vagy heroizmus vagy patetizmus (A b) és c) válaszelemek felcserélhetők.)
A barokk bármelyik két jellemzője teljesített itemnek tekinthető.
- d) Párizsi Notre Dame *nem* barokk.
- e) Botticelli: Vénusz születése *nem* barokk.
- f) Leonardo da Vinci: Mona Lisa *nem* barokk.
A d), e), f) elemek előtti négyzetbe írt X a helyes megoldás.

9. feladat

7 pont

- a) 1. bekarikázása.
- b) X bekarikázása.
- c) 2. bekarikázása.
- d) X bekarikázása.
- e) 1. bekarikázása.
- f) 2. bekarikázása.
- g) 2. bekarikázása.

10. feladat**3 pont**

- a) iszlám – 3.
- b) protestáns – 4.
- c) ortodox – 1.

11. feladat**6 pont**

- a)-b) Nándorfehérvár *beírása*. A téglalapba az 5. sorszám *beírása*.
- c)-d) Bécs *beírása*. A téglalapba az 1. sorszám *beírása*.
- e)-f) Zsitvatorok vagy A Zsitva folyó torkolata *beírása*. A téglalapba a 6. sorszám *beírása*.

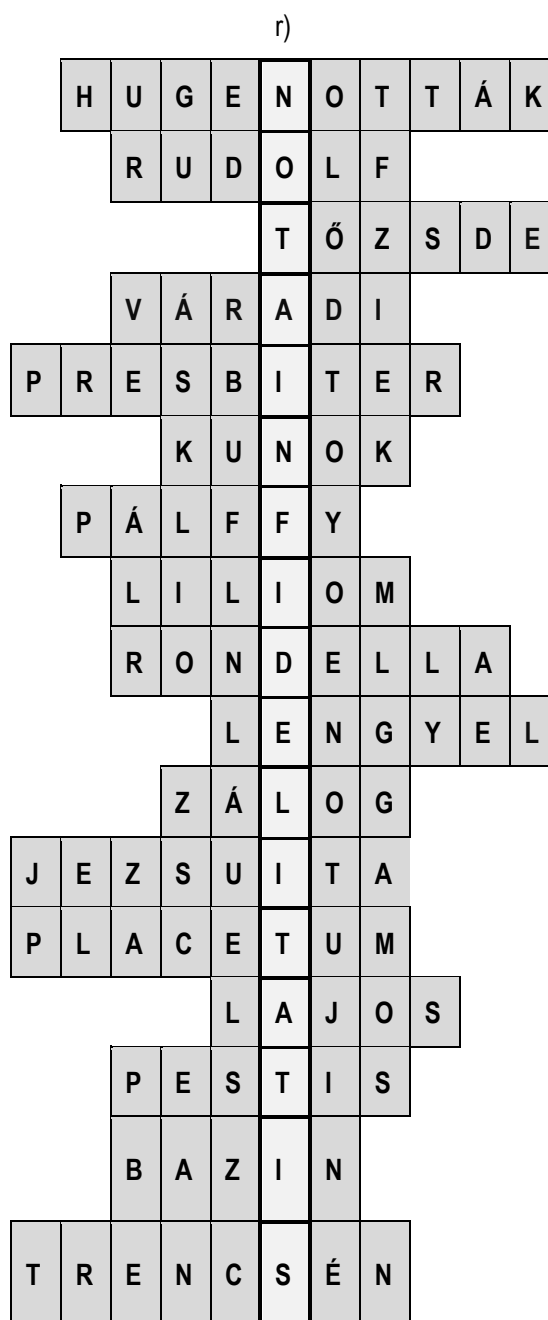
12. feladat**4 pont**

Állítás	Igaz	Hamis
a) A korai tőkés termelési szervezetek (pl. a manufaktúrák) minőségi áru előállítására törekedtek, mert a piacon annak volt sikere, aki többet, jobbat és olcsóbban termelt.		X
b) A Habsburgok a királyi Magyarországnak a birodalom védőbástyája szerepét szánták, ezért nem szorgalmazták mindenáron a törökök kiűzését Magyarország területéről.	X	
c) Hunyadi János fellépése után az erőviszonyok a törökök javára változtak meg.	X	
d) A Pozsony megyei Farkashidán Ulászlóval egyezséget kötöttek a nagyurak, hogy a király elfogadja Mátyás újításait, és továbbra is beszedeti a rendkívüli hadiadót.		X

13. feladat

19 pont

- a) Francia protestánsok, akik közül ezeket ölték meg Szent Bertalan éjszakáján.
- b) A felségsértési pereket elindító uralkodó a 16. században.
- c) A piac új formája, ahol áruminták alapján, meghatározott időben vették a különböző árukat.
- d) 1538-ban I. Ferdinánd és I. János között kötött béke.
- e) A protestánsoknál a lelkész mellé választott világi személy.
- f) IV. Béla által letelepített nomád nép.
- g) Ebből a családból választotta 2. feleségét Illésházy István.
- h) Az Anjouk címerében látható virág.
- i) Kerek bástya.
- j) Ebbe az országba menekült Illésházy István.
- k) A kincstár a 16. században a koronabirtokok egy részét-ba/-be adta.
- l) 1540-ben Loyolai Szent Ignác által alapított rend.
- m) Királyi tetszvényjog:regium.
- n) II. : Magyar uralkodó (1516-1526)
- o) 1347 és 1352 közötti pusztító járvány.
- p) Az egyik Pozsony megyei mezőváros, ami miatt felségsértési és hűtlenségi eljárás indult Illésházy István ellen.
- q) Csák Máté itt rendezte be székhelyét a 14. században. Ezt a várat vásárolta meg Illésházy a királytól 200 000 forintért a 16. században.

r) A függőleges sorba **nota infidelitatis** beírása.

s) **Felségsértés** és/vagy **hűtlenség** (Emiatt fej- és jószágvesztésre ítélték az adott nemest.)

14. feladat (esszé)**10 pont**

Kérjük, hogy az érettségi értékelési szempontjait alkalmazzák a kedves kollégák az alábbi pontozással. Érdemes **figyelembe venni, hogy a tanulók az esszéírást még tanulják! Minden helyes válasz értékelendő a táblázat pontmegosztása alapján.**

Értékelési szempontok	Pontszám
Feladatmegértés	1
Tájékozódás térben és időben	1
Kommunikáció	1
Szaknyelv alkalmazása	1
Ismeretszerzés, a források használata és következtetések levonása	2
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	4

Feladatmegértés

A tanuló a feladat utasításának megfelelően összefoglalja az ország helyzetét az 1520-ban megindult török támadást követően, és bemutatja az okokat, amelyek elvezetnek a mohácsi vereségig. (1 pont)

Ha a feladatmegértés 0 pont, akkor az egész esszé 0 pontos.

Tájékozódás térben és időben

Az esszében megemlíti a tanuló: témája a Magyar Királyság (tér) harca az oszmánokkal. 1520-ban (idő) új uralkodó kerül a Török Birodalom élére. 1521-ben (idő) óriási sereggel indul hazánk felé. Beveszik Nándorfehérvárt (tér), Szabácsot, Zimonyt, Szalánkemént (tér) elveszítjük, nyitva áll az út az ország belseje felé.

Az 1 pont akkor jár, ha mindkét szempontra kitér.

Kommunikáció

Bekezdésekkel szerkesztett, logikus gondolatmenet jellemzi a szövegalkotást. Megfelelő a nyelvhelyesség és nincs durva helyesírási hiba. *Legfeljebb 2-3 hiba lehet a helyesírásban. (1 pont)*

Szaknyelv alkalmazása

A tanuló használja a témához tartozó konkrét és elvont fogalmakat (hatalom, állam, kalocsai érsek, parasztfelkelés, szabad költözködés, végvár, bandérium, zsoldosok, országgyűlés, hadiadó, rákosi végzés, házassági szerződés stb.). (1 pont)

Legalább 4 fogalmat használ.

Ismeretszerzés, a források használata és következtetések levonása

A tanuló 2 elemre utal a forrásokat használva a témához tartozóan (2 pont): pl.

- 1. forrás – Rögzíti a versenyző, hogy a spanyolok és a franciák ellentétei miatt Habsburg Ferdinánd nem kap bátyjától támogatást a törökök elleni harcokra.
- 2. forrás – Utal arra a versenyző a térképen látható adatokra; 1521, Nándorfehérvár eleste, Zimony, Szabács elvesztése, nyitva áll az út az ország belseje felé. / 1526 újabb támadás, Újlak, Eszék török kézre kerül. 1526. Mohács – súlyos vereség.

Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás

A tanuló 4 elemre utal a témához tartozóan (4 pont): pl.

- Az 1514-es Dózsa-féle parasztháború következtében nagy anyagi és embervesztés, a parasztságot nem látják el fegyverrel, mint Hunyadi János tette. (A röghöz kötés megemlítése elfogadható, de ezt a rendelkezést nem hajtották, nem tudták végrehajtani teljes körűen.)
- Az ország hadszerkezete elmaradott a török hadsereghez képest.
- Az 1505-ös rákosi végzés és a Jagellók és a Habsburgok közötti házassági szerződés megosztotta a nemesi társadalmat.
- II. Lajos királyi jövedelmei a végvárak őrzését ellátó kb. nyolcezer zsoldos fizetését is alig fedezte, a végvárak karban tartására pedig nem bizonyult elegendőnek.
- II. Lajos leváltotta a bárói vezetést, visszavette az elzalogosított koronabirtokokat, adót szavaztatott meg, de a bárók az 1526-os rákosi országgyűlésen visszahelyezték Báthori Istvánt a nádori tisztségbe > tovább folytatódott a megosztottság.

- Az uralkodó központosítási törekvései közé tartozott, hogy a Fuggerektől visszavegye a besztercebányai rézbányákat, de azok elég keveset jövedelmeztek.
- A király 1526 nyarán a déli megyék parasztságát harcra hívta, de csak pár ezren csatlakoztak.
- Az ország védelmét bandériumok biztosították. A hadsereg részét képezték külföldi zsoldosok, pl. cseh gyalogosok is, de a török reguláris hadsereg létszámában is többszöröse volt a magyar hadseregnek.
- A hadsereg élére Tomori Pál érseket állította, aki a Drávánál megpróbálta megállítani a törököket, de a szultán az eszéki hajóhídon át tudott kelni.
- Mohácsnál választott helyszín, stratégia.

Más, a feladatutasításnak megfelelő tartalmilag helyes válasz is elfogadható.

Ugyanarra a válaszelemre csak egy szempontnál adható pont.

Források a feladatokhoz:

2. feladat kép – saját fotó 2022. 10. 27.

5.

a) Az idézett forrás: Történelem 9. Szent István Társulat az Apostoli Szentszék Könyvkiadója - 17. lecke, szerző: Tamásiné Makay Mariann 129. p.

b) feladat - Nagy Lajos ezüst garasa <https://mek.oszk.hu/01900/01948/html/index1086.html> (2022.12.14.)

e) Az idézett forrás: Történelem 9. Szent István Társulat az Apostoli Szentszék Könyvkiadója - 17. lecke, szerző: Tamásiné Makay Mariann 119.p.

k) Az idézett forrás: Történelem 9. Tananyagfejlesztő: Száray Miklós. OH, 2020. p. 138.

8. feladat

1. kép http://orokvaros.network.hu/kepek/vatikan/szent_peter_ter (2022. 12. 16.)

2. kép <https://mult-kor.hu/szent-terez-eksztaizisban-20190601> (2022. 11. 28.)

9. feladat

1. kép Véren Megváltó / Vértő Megváltó templom, Szentpétervár saját fotó 2018. 07. 31.

2. kép <https://www.martinus.hu/nev-es-cimtar/plebaniak/63/szombathely-szent-erzsebet-ferences-plebania> (2022. 12. 16.)

3. kép Hagia Sophia, Isztambul saját fotó 2022. 10. 21.

4. kép https://www.reformatus.hr/wp-content/uploads/2017/06/P1330699_small.jpg (2022. 12. 16.)

14. esszé

1. forrás: Draskóczy István: A tizenötödik század története. Pannonica, 2000, 216.p.

2. forrás: <https://ujkor.hu/content/i-ferdinand-es-a-magyar-rendek-1541-1564> (Ujj Zoltán: Országépítés oszmán szorításban. I. Ferdinánd és a magyar rendek kapcsolattörténete 1541-1564. cikkében található a térkép) (2022. 12.17.)